

Լրատարակի յամեն շաբաթ
որ յառաջարկ ճշմարիտ
ճարտարան և իմաստի 23
Բաժին միայն Ընկերու 500:

ՄԱՐԿԻ ԲՈՆԵ ԶԻՄՈՒՆ ԵՐԱՅՆԻ

Ըմենայն տղային Լրա-
տարակաւ թիւնք ճիշտը
պին :
Ըռանձին որով տղայն
մուկ 2 ունայ առ առին

ԵՐԵՐԸ ՏԵՐԵՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՐԸ

ՔԱՂԱՔԱՅԱՆ ԲՈՐՈՇԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԸՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆ

ՉԼՏ. Գ. ԹԻ- 92. ԿԸԼԿԸԹԸ 1847 ՄԷ՝ 15.

ՔԱՂԱՔԱՅԱՆ ԵՒ ԿԸԼԿԸԹԸ

Պարոն Պարոն Կարապետ դարձ ա-
րարեալ ի Մեքէմայ ի Բնարիս
Թող տնոյ զգեւորութեան իւր՝ բարձ-
րանալ մինչև Մարտ և ի Ղաւա-
րեւր, և ինքն Տէրութեան սուրճա-
բանաւ հին էջ ի Կալիպիա :

Պարոն Բառաւաճատար Սարգա-
նիսեան Տէր Սանգունիսեանց՝ եկն
ի Սերբի Ղաւառաց չափաց ի
Կալիպիա :

Տեկին Սերգիս Մինաս Ըւե-
տեան հանդերձ դռները առն իւրոյ՝
և Պարոնայք Յովհաննէս Սանգա-
նիսեան Յովհաննիսեանց, և Խաչիկ
Թովմասեան, Տէրութեան շողեհա-
ւով հասին այսր ի Սուլթանայ :

ԸԶԱՏՈՒԹԻՒՆ առանց գիտութեան
միշտ վտանգաւոր է : Թեպէտև
սրտը աչտօք հոգի տնդամ՝ զի իշ-
խեմք ընդ ազատութեան, զոր օմանք
ի Տէրութեանց Լաբոպիոյ շնորհիւն
ժողովրդեան, և երջանիկ արարին ըզ-

կեանս նոցա, սակայն և այնպէս ընդ-
հանուր լուսաւորութեան Իւրապիոյ
վայելուչ իմն էր և է այն ազատու-
թիւն : Ըզդի, որ ծնաւ ի ներքոյ
անհամար քաղաքական ծիւղոյ, ուս-
մանց, սովորութեանց և այլոց, բնա-
կանաբար արժան էր ժամանակաւոր
ազատութիւն : զի դեռ մանկուհի գիտ-
սեին զձ սուսալ՝ պարտաւորին ընտ-
րել զվայելուչն : Բառնաւոր ամբք
ի դպրոցս արթնալ՝ սորա յարաւս-
տարան յիւրաքանչիւր ուսանեն, որ
ընդ ծով, և որ ընդ ցամաք : Ի՞նչ
տղտա օրէնք և ազատ կեանք չիցեն նո-
ցա, այնպիսիք ուրիմն համարին ծնողք
ի բանդ՝ և մեռանիւք ի բանդի Բայց
ընդ հաւառակն եկ զու յաշխարհ
բարբարաց, ուր մանկուհիք ըտեկա-
մի եկեմ դարդացեալ՝ խօսին զինչ և
կամին, և կեանս որպէս և կամին,
Դեռ լեզու զչափացեալ հոյհոյանս
պարտաւոր ընդգդմ հօր և Սօր,
խորխուսիս ծխին, յամենայն մե-
լութիւնս անխափ անառակին, և
սուր նոցա զաղաատութիւն Լաբոպիոյ :

և անհա մոտենանի բարեբարեւոյ յոցա՝
ամբողջ կորստեք զկեանս յոցա՝ բնակա-
նաբար և բարցականաբար : Հայեաց
ի գարս բարբարոսութեանն աշխարհի ,
և անս թէ ո՞ր սպետ և անպիտան ժա-
ղովորդ , ո՞չ ունի իմ կամ ունին զոյս-
պիսի տառաւ թիւն : ուր ամենայն
սք յոյժ մաղմմոյ և յաղկոյն իւր
ապատանձ կեայ սրպէս և կամի , այլ
ոչ երբէք կատարեալնայ :

Այսպիսի իմն է գարգիւտ արտառ-
թիւն շնորհէ՞ր երկրականաց աշխարհիս :
Այս ամէլ կամիմք , թէ ի մէջ նոցա
չկցեն անհաւաք արժանիք նաև . գե-
րազոյն ազատութեան , են , այլ տա-
րաբերտապէս կարի ապիւրք թուով :
Հասարակութիւնն՝ որ միայն ծաւայ-
ութեամբ կեայ , զարկ գործի ի
կարե որ Հմտութեանց , և սրտըւայ
յանդաւանն ազատութեանց խրոց ,
ախմարարոր յինքն կորցէ զերտաւանս
հաւատարութեանն , ոչ ի դորձելն այլ
միայն ի գոռայն ամբարտաւանութիւն :
Այս Զգնի ուսմանի և իրաւամբ հա-
ւատարի նմին , այլ միայն կարծէ
զինքն օրինաբ հաւատարմայ նմին : Իս-
կաւասար ևս կարծէ , որ անհնարին է՝
եթէ տեղական ինչի : Իս զի նչ հե-
տեանն ինչի : Եթէ ոչ ամենամեղի-
տաւն , անհնարն ուսմանն , ոչ ի ամբար-
տաւանութեանն , ոչ ի անհնազանդութեանն , կո-
րուտա ազգանոց , և այլն : Աւրեմ
յայտ է , զի ապառաւ թիւն առանց
զխտութեան վտանգաւոր է ժողովր-
դեան աշխատելու պարիկ :

Օրինակի վտանգ Հասարակ ձիա-
բարանն ոմն ի մնաց , ոչ միայն ու-
սանց իմաց ասուրջ եթող զծառայու-
թիւն իւր , այլ և յանդիմացաւ պա-
հանջել ի Տեառնէ իւրմէ զվարձ ան-
ցեայ , քանի մի ուսուրց պաշտօնին ,
որ սրինաք ոչ կարէր պահանջել :

Եւ ի շատյ Տեառնն՝ սրտանայա-
նաւ քարաշարժութեանն զիս ի կառ-
սին իւրաւմ ի մեծի հրապարակին , ուր
երբ և զէպ գտանիցէ զնա : Բայց
դատեայ յատենի՝ ի բանդ արկաւ :

Արդ թաւեալ դու պիտանանին , որ
զհեա եկին ասիկ յանդգնութեան տա-
րա , և սրաւհեա աս միայն չէ , հե-
տեւեցն և զքնահանաւր վնասն ի վն-
քոց ամենայն ժողովրդեանն , և անս ,
թէ այսօրինակ ազատութիւնք աստա-
պանաւ ամեն ի վերայ ժողովրդեանն
արդեօք , թէ դմսի թաւութիւնոյ :

Արդիք Հեղեայ . Բաւանապետի ,
և մանկունք Բաթմալայ , այսպիսի ա-
յառաւ թեամք կորեանն , յոյնպէս և
Աստուած տայ ազատութիւն կորու-
տականացն ի մարդկանէ :

Այս գիտուն և առաքինի է ճշշ-
մարիտ ազատն : Իս եթէ ոչ պարժի
ազատութիւն անեղ ժողովրդեանն ու-
րուք՝ պարտի կրտսերելութեան մնաց ,
վատանկոց ձեռաց , և մարտութեան
վարուցն միտ դնել :

— Պէտեալ թեամք հրատարակեմք
զի ական փորրեբանին՝ որ ի մէջ լո-
րոց Պօթմ Սիսիմայ՝ ի կալիսթայ՝
բարձաւ միանդամոյն . զոհելով արս-
ութն և զկանայս՝ երեք : Հետեւ ու-
ղութիւն բժշկաց շատ էր , բայց փոք-
րութիւն հիւանդանոցին , և անհովա-
հօր թուր ի տօթագին առնէր զայն :

ԲԹԱԻԻԸ

Ազգային շնորհակալութեամբ հրա-
տարակեմք , զի Վերապատուելի Տեղին
Մարիամ Յակօբ Յարութիւնեան ,
և Վերապատուելի Օրիորդ Թա-
գունի Սանտակեան՝ հարազատ քորք
հանդուցեալ Սեփական Ազգասի-
րին Վերապատու Սանտակեան , ընկա-
լեալ զգոյզն պատարագ յարգանաց

Ընտրատեան Քնկերութեան՝ առ յիշատակ Հանդուցեալ Եղբոր իւրեանց՝ 'ի Օտրդան Երկնից, ոչ միայն քաջայերմեան գրովք իւրեանց զմեզ 'ի գործ անդր խնայեալեցին, այլ և յաւելին առաքել 'ի նորոտ Տպարանի մերոյ զգումար Երեք Հարիւր Կում պանդոյ Ուսեփեաց :

Նաեւ 'ի թուղթն բաժանորդու թեան որ վասն այսր Քնկերութեան 'ի Բթաւ իա՝ գրեցին Երեք Հարիւր եւսփին օգնականութեան :

Երջեպէս և Պարսն Սերոփեաց Ղաւթեան Թաղապետանց՝ Սերտանաչ Տպարանի այսր Քնկերուն, յատուկ պարգև բաջայերուն առաքելին զգումար Երեք Հարիւր Կում պանդոյ Ուսեփեաց : Եւ որովհետեւ այդ նոր և առաջին էր 'ի խրախոյս 'ի քաջայերութեան նորոտ անասորակոյս Հաւատամք՝ զի և երախտագետ շնորհակալութեան նորոտ զմայրենի շնորհայն, նոր և առաջին լինելոց է՝ ընդհանուր Ազգիս մերոյ :

— Ուրախութեամբ Հրատարակեմք, զի Պարսն Սերտն Յովհաննէս Երեկեան՝ առաջին եղև 'ի Թագոյ Սափայ Խղզոյն, որ ինքնայօժար կամօք ասորայ իր և բաժանորդ Հանդիսացաւ Ըզգասէր Օրագրիս մերոյ, 'ի ձեռն Պարսն Ղաւթեայ Օտրաբեան, և խնդրեմք զի Համադդ ի եղբորք մեր որ անդ 'ի շրջակայս նորոտ նախանձն ի օրինակին Հետեւեացին :

Ե Լ Դ Ե Ը Ս

Յաւուր եօթն երորդում այսր ամսոյ մասաւ ըստ 'ի ձեռն մեր Տիարակ ինչ Համարատախանեաց 'ի մէջ Պարսն Խ. Ս. Սերտանի և այլոց, և 'ի մէջ Պարսնայք Երեւոյթանաց

Երեկեցոյն Հայոց Սաղբասայ՝ վերաբերեալ սորմութեան առեւոյ Օրիւղք Յուդիթ Սահմանութի, որ դատարարեալ էր Մանան Սաղբասայ : 'Ի վերայ իրաւանց թէ՛ որ կարէ դրած ծախել և դատ առնել, 'տա տղարմութեան օրացոյ՝ ոչ է արժանի : և թէ՛՝ որ ունի դառն փոքրիկ և պատկառար 'ի Սայիթուրամ, և ոչ յանձնէ զայն կառավարուն օրացոյ սնդկինս որպէս այլք 'ի կարտաւորաց ազգինս արարեալ էին չափէր ինչ դասմել տնախ Յեռմիս երկուց թղթեց ժողով Հրաւիրեցաւ 'ի ներհալոյցն 'ի գաւթ Երեկեցոյն Հայոց պրամ ընդ զմեացան Երեւոյթանքն, և ազա փոխադրեցաւ ժողովք ի առն Պարսն Յ. Ս. Սթեանայ, զրկեաւ Երեւոյթանայ ընդհանուր ժողով առնել, յէրեկեցոյնս ուղարկաւ իա՛ նոցա 'ի չափելն՝ զորութեամբ Երեկեցին առնել, զայն, և կարգել կամ՝ անկարգել զԵրեւոյթանան ըստ Հաճոյից : Բայց գիր ընկալեալ 'ի նոցանէ (Երեւոյթանաց) թէ մեծ մասն քուէարկաւ ժողովրդոց Հայոց՝ Համաձայնէր 'ի շարժանակն սորմութեանն առ Ղաւթեայ Սահմանութի, որոյր զանգաւած դիտաւորութեան բարիս առնելոյ սրբոց և կարտեաց՝ ցնդեցաւ և լուծաւ 'ի սոսկ որոտաւ Պաշտօնաւորաց նոցա : Եւ այս ամենայն 'ի լեղու և 'ի գիր Երեւոյթանի :

Գրու և պատասխանուցան 'ի նիւթ օյամիկ են Հայք. Երեկեցին է Հայոց երեկեցի. դումար Երեկու որոցն է գուգ Հայ աշխատանք, և զախք ուղարմութեանցն ևս են Հայ կարտաւորք :

'Ի դպրութեան Հայերէն ուսմանց՝ Հասարակութեան մեր 'ի Սաղբաս օճիկ զառաջին տեղին, բայց թէ ընդէր դպրոցին լեւոն և զգիր թողեալ

յայտնիք քանի և յայտարարաւ : օտարու-
տեռ ք վարկցին առ ի դարով իրերաց և
ցամեմ ծնողի իւրեանց՝ Ազգին ասեմք՝
բայեալ զիցեհ առաջի աղջաց օտա-
րաց՝ և զայն՝ յինն և տունն դարաւ
այսմիկն ընդգէմ Տկար Ասեմոյ միոյ,
արեւարե ոչ միայն ցաւելի : այլ և
շատմեելի և անհետեւելի իսկ է :

Եւ յիւրաւի ցաւելի է սեռանել
խաղամարարս արցոյ օղորմութեան ընդ-
գէմ Սուրբ Հաւատոյս միոյ և այն
վասն Համադրոյ սրբունի որ բնակա-
նադէս ծէ օխարմէր ձգել զձեան յառ-
նուլ զաւարսն եթէ ունէր միջոցս և
կարիս անկախ ապրասի : մեք ծէինչ
անտեղի և ընդգէմ կարգի և բարե-
մտութեան նշմարեմք ի յարարսն և
յնիմայն Պատուելի Երեսփոխա-
նայն :

ՊԵՐՍԿԱՍՏԱՆ

Այնինչ ի սուգ տիրութեան ազ-
գային Համակեալք վասն օրհասի մա-
հառ կանխելոյ Երաճրաստիձոն Սա-
նու չար Խառնի Լեռնալոյսինաց՝ Սեան
Հաստատութեան Տէրութեան Պար-
սից՝ և աշխարհաշէն կուսակալին
Ազատհանայ, որ ի յինն բորդում ան-
ցեալ Փեհարդար ամառ, Հաստատ և
վառ երացուցեալ աւետիք հեղեցին ի
յոեթս մեր : Ըէ Երբին Արեգակ-
նախոյլ Սահմութիւն Պարսից՝ առ ի
փոխարկութիւն յիմամտոյ Հաւա-
տարխմ վաստակոյ Հանգուցելոյն :
կարգեալ է զՍարճը առաինան Սիւր-
գա Պարզին Խան Լեռնալոյսինաց
զեղբոր օրդի նորա ի սրաշան կու-
սակալութեան Ասորհանայ : և շնոր-
հեալ է Վահագրուոյ Վարա Պայծա-

Ի Որեան յիւրախելի ի Լուգի իմեմեալ յոր
Եւ անհաւ մեր ի 26 փետրվարին սուր համա-
րելի է :

աւաղոյլ Կնիազ Սիւրգա Պաւթի
Յովսէփեան Սիւրբեանց՝ յարատեւ
և վաղելի յիւրում իշխանութեան և
արժանապատուութեան, արդէս և էրն
առ կենդանութեամբ Վահագն :

Ապաքէն աղջային մաքուր Համա-
կրութեամբ մաղթեմք յԱստուծոյ :
նախ միտթարել զսիրտս ամենայն ըն-
տանեաց միտմափոյլ Հանդուցելոյն
և ապա պարգեւել Յաջորդի Վարա
և Ազգականաց զիւր և զկատարեալ ո-
ղի աշխարհաշէնութեան : Հաւատար-
մութեան և ժողովրդաւեր բնաւորու
Հանգուցելոյն, օրհնութեամբ երկնից
ի վերուստ և օրհնութեամբ երկ-
րի ի ամենայն երջանկաւթեամբ : ամէն :

ՕՍԽԱՆԱՍՏԱՆ

ԱՅԳԱՅԻՆ

Ի շնորհօ բարեկամի ուրուք ար-
ժանացաք տեղանել զՎարքն կուչեւ
ՊԻՍԱՆԱՌԹԻՆ Ի Զարչարանս
Փրկչին մարդ, յարինն լիմնծանուլ զԲի-
գոր վարժարանի Փեշտանալճեան, և
տեղադրեալ Հրամանաւ Քորճ Սրա-
գան Սաթեոս Արքեպիսկոպոսի և
Ազգաւոր Պատրիարքին մերոյ՝ ի
Տպարանի արժանոյարգ Պարան Յով-
հանիսի Միւհէնախանին ի Պօլիս :
Պայել շաթիւն Հայկական տառից
բոլոր զիւր տպագրութեան նորա, բոս
երկցեալ այսինքն խոշոր միջակի և մանկ
տեսակայն : շուք զնեն մասց և մո-

Տորգրեաւ 1000 Օքեմի, և գոյացեալ ի
Հաւաքեալ Հաստեալ գործի ի Յեռա Սրբոյն և
Ազգաւոր Պատրիարքին առ ի ողորդութիւն յի-
սան զբարձրագոյն Վահագնի յիմամտա-
րելի :

Այն օրեանի է յոյժ : զի Վահագն և քան օր-
նալ յիւրախելի բարեմտ գոյն հաւիտ ար ի Յե-
ռա մեր : շորս մաքի եր միւր վաճառել և զործել
հասարակել առ հոգին եր :

տանց Պատուելի ձեռակերտողն իւրեանց՝ Պարոն Յովհաննիսի Մուհէն-տիսեան, և մեք ոչ կարեմք դռակը քաղաքին ենդակցութիւնս մեր ընդայոսբնակ յառաջադիմութիւն Եղբորն յատուցածային արուեստին :

Եթէ Արժանայարգ Եղբայրն միտդիցէ : և եթէ Տպարանք Ազգիս յաժարեցին գնել ի նմանէ զհայր և մայր տէրպէս տեսակաց տպագրոց : փութով զարմնաւ արուեստն, և պոյ-ճասանան տպագրութիւնք Այդիս :

ԵՐՏԵՔԻՆ

Ի թիւ ինչ Ազգասիրիս, յիշեցաք դարձամարձանաց Պետականի Մեծագոր Ղարան Օսմանտատանի և բզ թողոյ նորա գրաւութն Աթենոցաց : Օտրդ իս 10 Փետրվարի թուով դիր ընթերցաք յԱնգլիան լրող ընթերցանէ ի մէջ գեաղանաց Իւրապական Տէրութեանց ի Աստանդուպոլիս : Ուստիս Փաշա որ պրեմէ ոչ ինչ Հոգայր զգրուելոյ Աստրից յԲալայքն Արտիմիսի, և ուրախ ևս լինէր ընդունել ի նմանէ զձեռն օղնականութեան, խնայն յայլ իմն եղանակ փխտողբեցաւ : Իբրեւ Հաս լուր արձամարձանաց գեաղանի Մեծագոր Ղարանն յԱթեն Թաղուտրէն Յունաց, իսկ և իսկ դրեցին Ղեւտանք աղգաց և յանդիմանիցն զգործակիցս իւրեանց ի Յունաստան վասն մանակից լինելոյ նոցա արհամարհանցն, և Ղեւտան Ղաղ-կիտոց մտնալ առ Ուաշիք Փաշա մտալոյ նմա գամնայն օգնականութիւն յերեսաց Թաղաւորին իւրոյ : Որով մտանդն որ առ դուրս կայր Մեծի Ղարանն թէպէտ ի բոց մեկնեցաւ, ուսկայն ոչ իսպառ անհե-

տացաւ : Անհաւատարմութիւն Յունաստանի և Ղեւտանոց միջմտել լինել յերին կազմոյր ետան խաբարու զբութեան վեճակի Ուաշիք Փաշային, որով ալ տուաւ ձեռն ի գործ արկ ազգի աղգի նորաութեան և շնութեան կարգաց :

Հայիք Փաշա քեռայր Մեծագոր Արաբի Օսմանցոց, որ ակերէր Տրապիզոնի, և բանութեամբ և կեղեքանք վարէր զիշխանութիւն իւր, յետս կեցեալ ի Միհն Պոլիս :

Աւագակութիւնք և սրանութիւնք ի Ղալաուիս և ի Բէյոզլի անդառար լինին, և զարմանալին այն է՝ զի լոկ թիւ և Ղեւտանք Ազգայ ի ծածուկ գործակից են նոցա :

ՕՍԻԻՈՒՆԻՆ

— Ուրախութեք Հրատարակեմք զի 18 թուով անցեալ Մարտ ամսոյ գիրեհա առ յարժանայարգ Հրատարակելն Արշալուսոյ Արարատեան, բայց սկսեալ ի Սեպտեմբեր անցելոյ մինչև ցոյցս որ ոչ դանդաղ և թերթ մի բնաւ լարալուսոյ նորա եհա : Իզբայրական կարեկցութեամբ արդ տանեմք միտ գնել այսմիկ :

— Ասմեմին դրով Արժանայարգ Գործակալի Արարատեան Բնիքութեան ի Օմրոնիս, ուրախութեք անգնեցաք զի Ազա Ղարիպր Ազոյ Աստանդեան բարեհաճեցաւ բաժանորդ լինել Ազգասէր Լրագրիս միւրոյ :

— Դ. կարն անձկալն մեր գիտի Արշալուսոյ, Հայրենասիրի, Բարեմովի և Արտիմոսի միւր գառաք և ի Հայաստանէն յամսոց ինչ հեաւ :

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՔ

Չաւտակն, Քարթոֆիլ կամ Այրնաւանդ կեղեկոյ եփեալ հարկերն 12 աւելն անդ արար ծիւթ ունիւ :

— Չայ և սուրճ հարստայ են բնականք : բոլոր մշտնայ և վաստակաւորաց առաւել ևս շայեկան լինի թանկամ խաղաւ կողմեալ յաւերէ ձուտակի կամ ալուի :

— Հաց եթէ վարք ինչ խաւաւոր տնկի ախր ձուտակի՝ աւատել անդնդարար լինի, և սչ վտ. թով նոթիւնայ կամ քարդաւանայ :

— Եթէ յոսեալ զկեղեցին խարշեալ ձուտակն լնոք կուրոյ կամ կարաքի զանդիցի՝ ողջն զանգուածն կողի դասնայ քեզ : Բայց մի օր աւելի չպահես, զի թթուի :

— Առ հինգ չափով լոսեալ ձուտակ և զմի չափով թան, կամ լուռ ևս՝ երկու չափով կաթն, փոքր աղ աւել և լուս սրտատեղալ ի կուռ ի դիւր յանոթ ինչ և զերծ պահես յօրոյ զաւաւս ինչ : Այս կրկին լոսեալ՝ մուծառակ (զալուր) կարմնա ծակծակաւորով՝ զի ջուրն ի վեր ելցէ, ասոր դիւր յանոթ խեցի քարաք սնդեալ, և ի չքի չորացն, և յետ երկուց շաբաթանց զաանես սնդիր գարձեալ, որ բանի հոտնայ՝ այնքան և համեղանայ :

— Թէ կամիս աղի միսն անուշադուցանել, յետ թրջելոյ զայն ի ջուր՝ հան անտի և պահես ժամն 24 ի թանի կամ ի կաթին, այնու թիւն երկայ :

— Եթէ կամիս ինքեալ միսն համեղացուցանել, մի մասնաչափ ստուռութեամբ յօշ յօշ հոտ, և չփնտ փռւով տծիւոյ՝ մինչ նիսու թիւնն ի բաց երկայ :

— Եթէ կամիս մսի վերայ ձանձընաթի, ուրեմն սոխի ջուր ցանեալ ի վերայ, կամ մին կամ երկու ջարդած սոխ զիւր մաս :

— Չիտակին (Horse-Radish) ուրեմն զիտին ի թիւսելոյ պահէ : Բայց եթէ նոյն բոյն չիտակցի, ուսուր երկիցս եփ տուր ի շիւկասուն, ուր չոք է. և յաւերն միանդամ ի ցուրտ կիկմայս :

— Եթէ տունդ տամու կ լինի՝ մու ջուր խառնեալ իւղով արջաւոյլ և քանիցս անդամ ձի նոյալ զարմուռ նարա :

— Օւեփ կամ սուաղ, թէ կամիս սուեղ աղնիւ ձերմակ ծեփել, մու մին չափ սպիտակ ձուտակ կամ ոլուրաք խարշեալ, լոսեալ և լուծեալ, ասոր մաղի մուղով քամիր, և երկու չափ կիւր կամ քրան (Չո) բուծեալ ի չորս չափս ջուր՝ խառնեալ ընդ նմա և թանձրացո՝ սեկցէ տեղակ կրով (չաւաւ) և ի բան տուր :

Շատ օգտակար և հասարակաց սխտանի բանք են սոքա, եթէ հետեոցն միայն համբերութիւն ունենայ փորձել :

Բանասիրական

Յուդա 11-տոմարութեան :

Գլ. Գ.

Հարմարեալ հոգ. Գ. էջ 149 :

Եւթ քան դեր ուսումն աւարտ վերայ խոսելի հարկաւորայ մեր ջաւարին արքեօք ուսումն տրուողին ձի պիտի լինին : Այս մասին կարծիք տալիս թէ միայն անախտեայ, ուր ստանց քաղաքանայ ինքնաշնորհ ընտել կարե որ, բոլոր և այնպէս պիտի թողու ընթերցողի քաղաքանութեան հասկանալ արքեօք աստիկայն հասարակաց օրոշանայ թէ ոչ : Պիտի քննել ինչ որ խոստ զիւրն որքան որ հեշտայ կարծիք ևս այնքան դժուար, մասնաւոր կարծիքաւ մնայ, համար որ զոր ինչ որ հոսանին և կրնն կրնան են թէ իւրեանց համարայ, անմեղ ևս աւելորդ համարելով որ թէ միայն սրտումն կարճամտնայ այլ մեծաբանելով կանն թէ փողոցումն կուր ևս ասեալ զուրա յա-

ծննդայ մին դեղ հասնի • միտն որդի աշխատեալ բանում
հասարակաց քաւարարութեան մասին յառա քաւարար
թուեք մեղ • Սահայն նալար որդեան թաւարանէն զի
առաւորութիւն զաւեղցայն իւր պիտաւարութիւնն
նախ ռազիկ որդին և անաւարարութեան իւր հարստիքն
շարունակելն աներկիւր որ հարողնայն նոցա հար-
ժիքն և ա լնդ իւրն միտարել • հարկին հարաւորն
որ մին երկուքն թաւարարին որդի հասարակացն Սոցա
հարի ին աւելն պիտի իմարի հասարակացն որդեան
յաւարարարարին թէ ամեն ընտանայն իսաքն ռազիկ
զինք և իւր քանն էն ինչ ընտանայն ծննդանէն և նա
քին անգար որդւոյ իսկին պէտ հարաւորին • որ ոչ
ինքն նաւար իշէ զիւրայ և ոչ ևս որդին և զիւրին
է ին ևս գնաց իւրեանց ձեռնից •

Սեն լէն հայ պարս անաւարտ արմնայն ապիւն
միջոց մարտիք ծնող քան ինչպիսի քաւարարութեան
թէ հարաւորարարն մեք ամենք որ ակնդին ծնողքն և
ապա մարտարարն • և որդւոյ աւարտին մարտայն •
Որովհետեւ երկուքն բնութեամբ աւելի մարտայն
նմանում • մարքն պարտաւարանն նախ դարձանան
այ իւրեանց զմարտիկ կերպն (թէ ռազիկան) գաւա-
կաց լիտ ընտանան և ոչ խորանն առաւել խաւ-
նովն այլոցդեանց խաւանք հարաւորն մտանելով • Սոր
քան թիւնն որքան որ զմարտիկ և զէջ լինին պեռ-
ևս շարի իւրքարարին պիտի • հասարակ եթէ իւր
հարաւորն մտանն մտաւին • քանզի մայրն իւր կերպն
տեղեակ լինելով թէ ինչայ • իւր երկին հասար
հիշմայ հնար զաւանդ և զմտն նա հարողանայ
իւր կերպն յայտել • մանաւանդ եթէ ինքն ռաւ-
ման և կերպն թեամբ իւրն ստնէլ լինին Սահայն
տեղեակք ինչ ընտանայն որ միտն ցաւ օր պիտի ծնին
և որդարանք պարտաւարին իւր գաւաւարն և պա-
սարարարարութեան իմայ ի մտանն նոցանց քաւարար-
թեանն • թէ պարտիկն հարին ևս նայն հասարա-
րութեան կամ ռաւար երաւել որդարարանն Հար-
հին որ իւրքարարին պիտի իւր բնան միտն և
իւր ռաւին մտանակն (որպէս որդ զիւրայ իւր տե-
ղանն կերպն) անկայն տեղն ռաւել պիտի էն հա-
սարարն առաւել իւրեանց մտանն ունենան որ բա-
ռաւարդի ձողին պէտ իւրեանց որդեաց չլին թէ ձեղ
նմանում • հասարարն պիտան • Իսկպն անկեղն ի-
մտանքն զաւար ծնողք ինչին բան հասարարութեան
բանն աւարել և Երկունն ռաւարել թէ ընդ իւր մեք
անգար և անկերթ • և աւար որդին մեք իւրեանց հա-
սարար և ռաւարել երկուստայ • համ ռաւար թէ
ընդ իւր մեք պարարի գզդ և որդին մեք տեղն որ-
դար զաւար • և իսկ տեղն որդեակ • Էստար պարտա-
թեանն հարձ ամբ • անգար ծնողաց որդին տաւ-
միւռ աւարայ և իւրայն կերպն ի թէ ծնողքն ևս
կերպն լինին և իւրեանք ևս պաւլ որդեաց ա-
ռաւել լինին ի թէ փոսիւց կերպն լինին • Լաւ
որում • «Ուսումն առնէ գմար կերպն» • Այս
ծնողացն իւրեանց զաւար որդւոյ մեք զարար
նայն մեղ բնաւ զարարութեան լաւայ • քանզի էտ բանն
էնքան հասարակայ և օրինակերն էնքան յաւար
տեղեակք որ պիտի անել թէ ի լիւրաւ և ի լի որ

աղահաւթիւրն իւր կմարել մին կամ բոլոր որ-
դին զաւար իւրում համ լաւ ևս և մեղ որ
արար իւրում կցովին մտն որդ հարհաւոր ի
ծնողաց որդին զմին իւրեանց անգար անկով և
ոչ որդաց զաւար թեանն զարմարել իւրեանց ա-
ղահաւթիւրն մտանաւար • որ տաւելն միտարար
մար թիւնայ քան թէ զաւար թիւնն • Լաւարութե-
ան իւրն միտն կերպն իւր ստարարութեան ցրել
աւարով • որ լիւր աւար և իւրն միտարարն կերպն
անկերպարար բանարարիւր զաննն առանց իմա-
նայն նա ևս իւր սերմայն բանարարիւր • Սեն զը-
թանն կշմանալ յայտնին թէ որքանայ ծնողաց
պարտաւարութիւնն և ինչպէս պիտի իւրեանց պաւ-
տանն հասարարն • Էստարարն

ՋՐԱՎԱՐԱՐ ԶՓԵԼԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

Երեւանին օրքան առաւել ժողովէ
դիտարարութիւն հասարակ • առաւ-
գութեան և զօրութեանն այնքան և ա-
ռաւելն իմարարանայ լաւ մանն մտան-
ցին • եթէ առաւար կերպն որ պարտ-
արարն ոչ գաւանկիւր • Իսկ յազարմար-
հեցարաց անտի • հասարարարն առաւգ-
պարտանքն առաւել փութով մտան
գեցան քան զմարտիկ ձեռնարն •
Օրաց պարտութիւնք պարտարարաց
և նաւարարութեանց լիւր ամնայն
դարս յաւար մաւարաննն գրարար
տեղեակք օրինակ •

Ին արդարեւ յիշատակութիւնք
ինչ զաւարարութեանն ամնայն • որք ան-
առաւար կային ինչ կերպն ժամանակ •
Կարարարն ինչ ծնող հայ ապիւն մեք
մեղն 4000 ի նաւ ինչ անձանք ա-
ւանց և և ինչ կերպն լաւայ կերպն
իւրեւ թիւնայ իւրեւ • որ հարկն կը-
ռեր ռաւար ինչ լիւրն ի մեղ երթն և
աննն ռաւար բաժանելով •

Կարարարն ապիւն թէ արք և կանայք
չորեքտասանք • ի իւրեանք Գաւար
նաւան առ կերպն Էրարարն ի Հն-
գիւր • գաւար 25 անդարար կային •
Զորաց երկուք միայն մեք անն ի ինչ
կերպն ևս առաւ •

Իսկ յարարն ինչ լաւ կերպն առաւ

ւել տակն քաղցի, քան զոր համարեցանն սակալ: Այնպէստուն, կամ հատուն մէկաբեր՝ կեայ վաւարս տանն տանց կերակրայ, Այնպէս զաւարս 20, վայրի կատուն՝ զաւարս 20, Արծիւ՝ վաւարս 28, Աւշը՝ զամիս մի, և բաշտմբ ի շանց՝ զամիս մի և զմեց որ:

Ի յիշատակագիր ինչ Այսբատան Վիտա թեանց՝ յիշի, զի քած շուն մի՝ պատահմամբ փակեալ մնալով ի հիւղ տակեք, անտառալ եկաց վաւարս քառասուն, ոչ ինչ տարնմիւր տանլով քան զհաւս խորդեցն՝ որք սփռեալ էին անդ, և արս զգզգեալ էր ինքն ի ծաւնս ծաւնս:

Կոկորդիլոնն անտառալ ապրի վամիսս երկու, կարծճն՝ զամիսս երկու, և արջըն՝ զամիսս մեց:

Այնպէս անտառալ պահեաց դարդ, դարձարար կամ պարզն ուսուցնանի, զամ մի ազնոյն, և ի թողուն զնա խոյն ի միւրոյ յարձակեցաւ այլում մեծազոյն սարկի, որ հուշա էր, և սարն զնա: Որով երեւի, զի քաղցն չէր նւթողեալ զնա յայնքան ժամանակաց Հետե:

Հովհաննէս Հրնար փակեաց զարար մի ի մէջ երկուց խեցի ծաղկամտնոց, և յիւր չորեքասուն ամաց անտառալ թեանն՝ անոյգ և զուարթ եղև զնա՝ որով էր և էր: Համարալին կրկնաք կեան զամիսս տանն և ամիս, Աւելի պահեաց զգզեզ՝ միանդամնն՝ անտառալ քնդ ամս երկու, որ յեայ զերթեալ աղատեցաւ, Գառնատ: Եայ վարագրի: զպատմութիւն երկուց՝ օձեց, որք կային ի միում ապակեղէն սրտ անի զամս հինգ՝ տանց ուտելոյ ինչ:

Ի զՍԿԱՊԱՆԻ ՀԻՄՆԻ ԱՌԻԻՆ ԻՆԸ
Եթէ մեր ան ինչ որ Եթէ, Սէր իմ,
Զիմի անցանէ երկուն մի ինչ:

Ի թաւաւ անտառս Բանդարայ գաւառին,
Ուր ունին տէկաք երգաց տխրակն:

Եթէ մեր ան ինչ որ Եթէ, Սէր իմ,
Եւ հեղաւթ իմիւք քաղցրեկ մանկունք իմ,
Որովն սրանայր նաւ մեր խնդարին
Ի միւրայ խաղաց Ինչ Գանգիւնն:

Դու ոչ երբեք ընդ արջալուսոյ,
Յորժամ տարածեալ յերկրս նաւաւ,
Հանգչի՞մ ես դարար, զիւր տամ իմ մարմնոյ,
Այն մայրիմ գնիւն զփոխն:

Ու զերդ անտանիմ յեղիս Գանգիւն,
Ուր յատաւտաւ չըջիմ՝ միայնիկ,
Այլ յաւաւ ներսոյ նշուից Տարդի
Զգամ զի յինն կեան վաւ մեղաւի:

Այնպէս զիմ մտանան, փորձեմ զմտնա իմ,
Խառնայր, անիկ զանայրս լուսին,
Այլ ոչ նշմարեմ զուշոյ որդարիկ,
Եւ ոչ հեղաւթ ըզք լուսին:

Ապալն երբ ի ծաւնիս տեսնեմ զիւր կոր
Ատղն տաւ տանն և երկնայնն,
Զգամ զի թեկաւ յայտ Հեռի նաւիս,
Մայրթանք քո մտն իմ յերկնս ամբողջանն:

Զատնի անդր խաղամ, ուր պարտիք միւն,
Ջակալ ինչ և ես զգնեալ իմ ուղղիմ,
Ի միւրայ Հեղաւթ տարագրին մարդաց,
Եւ Աւարտի գաւառիմ լիւրիւն:

Ոչ գրեւեք արքա նիք Գեղնի քաղաքին,
Ոչ մայրին Մարաւ կայնն գիմ ուղին,
Զի մեզ սարսէ քաղցր երջանկութիւն
Յայնկայ յարեմաւ ամսն Ուրեմաւ:

Պատմիք քո, Բաւարի, փայլին չոգչոգուն
Ընդ տարածութիւն անաւ կապարս ծաղուն,
Այլ երբեք չեզնն այնքան խնդարին
Անտառն, որք յայնժամ ի զեղ հանգիւղին:

Բարեկամութիւն Անգլիայի և Ռուսիայի 0. Գ.

ՏՆԱՅԻՆ ԼՈՒՐ

ԾՆԱՌԻՆԻ

ՏԵԿԵՆ Ա. Ո. Պ. Որդանան ծնաւ զոր ուր յամսայ 8:

ՏԵԿԵՆ Ուր փանծաւ զ. Ղ. Եւ անան ծնաւ զուստր յամսայ 12:

Ի ՏԵԿԵՆ ԵՐԵՐԵՅԵԱՆ ԵՎ ԵՐԵՐԵՅԵԱՆ
Ո. Ղ. Եւ անան ծնաւ զուստր յամսայ 12: